

طراحی لباس اسپرت نوجوان دختر (۱۲ تا ۱۸ سال) با الهام از دست بافته های استان کهگیلویه و بویر احمد (گلیم و جاجیم)

سمیرا سادات ملک حسینی^۱، محمدرضا خجسته^۲، نوشین صفی یاری^۳

چکیده

سرزمین ایران پهنه ای عظیم و آکنده از فرهنگ‌های گوناگون است. اقوام، گروه‌های متعدد زبانی و اقلیت‌های مذهبی، گروه‌های این ترکیب را شکل می‌دهند بخش قابل توجهی از این موزاییک فرهنگی به گروه‌های قومی آذری‌ها، کردها، لرها، ترک‌ها و ... اختصاص دارد که بر برخورداری از ویژگی‌ها و نمادهای خاص فرهنگی شان چون تاریخ، جغرافیای محل سکونت، آداب و رسوم، لباس خوراک، موسیقی، زبان، تنوع فرهنگی ایرانی را شکل داده و غنا می‌بخشند.

در قلب بلندی‌های پر فراز و نشیب زاگرس، پهنه ای زیبا، گستره ناشناخته و دیاری دیرپا به قدمت تاریخ آرمیده است. این سرزمین عروس سرسبز و بهشت اکوتوریسم زاگرس است. جغرافیای دیر آشنای این دیار عرصه جولان شگفتی‌های طبیعی است. که نامش را از دلاور مردی مردانش گرفته است. استان چهار فصل کهگیلویه و بویر احمد مهر قوم قدیم ایرانی لر و میعادگاه ایلات مختلف با فرهنگی سنتی و تمدنی کهن می‌باشد.

اساساً لباس اسپرت که امروزه در میان مردم رواج دارد، ریشه و منشا غیرایرانی دارد. در این مقاله با استفاده از منابع کتابخانه ای و تحقیقات میدانی سعی شده است، تاریخچه گلیم بافی، اهمیت نقوش و طرح‌های سنتی، و چگونگی بافت گلیم را بررسی نموده و از آن در طراحی لباس اسپرت نوجوان دختر (۱۲ تا ۱۸ سال) بهره جست و تلاش بر این است که بتوان الگویی تازه و اصیل در جهت نیاز جامعه ایرانی فراهم آورد. که امید است مورد توجه علاقه مندان به این هنر ارزشمند قرار گیرد.
کلمات کلیدی: لباس اسپرت نوجوان، دست بافته، کهگیلویه و بویر احمد

مقدمه

استانهای کشور اگرچه در مقام کمی ممکن است جایگاه چندان بالایی نداشته باشد اما در مقام تنوع تولید میتواند از صدرنشینان باشد. چرا که به روشنی معلوم و مشخص است که صنایع دستی با توجه به مناطق جغرافیایی و آب و هوا، متنوع و گوناگون است، این استان نیز با توجه به مساحت کوچک خود از تنوع آب و هوایی و جغرافیایی طبیعی خاص خود که ذکر گردید برخوردار است. از طرف دیگر همسایگانی با تنوع تولیدات مختلف صنایع دستی که تاثیرگذاری و تاثیرپذیری خاص خود را نیز به همراه دارند باعث گردیده تا صنایع دستی این استان به عنوان یکی از مهمترین هنر صنعت‌های دستی در سراسر کشور، توجه صاحبان ذوق و هنر را به خود معطوف دارد. به عنوان مثال در زیراندازها که موضوع این مقاله را به خود اختصاص داده است تمامی مراحل ساخت و حتی پشم اولیه و نخ ریزی در داخل استان و در هر منطقه روستایی انجام می‌گیرد.

روند اجرای کار استوری برد

پس از مطالعه و بررسی انواع نقوش و دستبافته های گلیم و جاجیم و جمع آوری

زندگی ایلی و عشایری بخصوص در روستاها و مناطق دور دست از هجوم صنعت و تکنولوژی این استان رابه یکی از محدود استانهایی تبدیل کرده است که باورها و عقاید و سنن فراموش نشدنی خود را همچنان پاس می‌دارند و افتخارات، همچنان افتخارات قومی و قبیله‌ای است. هنروصنعت دستی در این بین چنان ساینده، سنن، عقاید، و باورها، هنوز بوی اصیل و ماندگار خود را حفظ کرده است و اگرچه می‌رود تا به دست فراموشی سپرده شود یا با اصالت اولیه خود فاصله بگیرد، اما هنوز هم با یاری هنرمندان این گونه رشته‌ها امید به حفظ و حراست و انتقال آن به نسل‌های بعدی فراهم است. از خصوصیات بارز روستا نشینی بخصوص در روستاهای دوردست و کوهپایه‌ای در این استان، یکی این است که هنرها و صنایع روستایی، بیشتر به وسایل و کالاهای مورد نیاز زندگی روستایی می‌پردازند، تا زندگی وارد مرحله مطلوب تر خود گردند. بنابراین تنوع تولیدات هنری و صنایع دستی در این روستاها بسیار بالاست به گونه‌ای که گاهی اوقات در ورود به یک روستا یا خانه روستایی چنین به نظر می‌رسد که به یک گالری یا نمایشگاه دست آوردهای عشایری پای گذاشته‌اید.

امروزه در استان کهگیلویه و بویر احمد تنوع صنایع دستی روستایی نسبت به سایر

اتوذهای اولیه

با استفاده از نقوش و خطوط به کار رفته در گلیم و جاجیم که اکثراً نقوش هندسی و خطوط شکسته زاویه‌دار می‌باشد اتوذهایی برای لباس اسپرت نوجوان دختر (۱۲ تا ۱۸ سال) طرح زده شد که از بین اتوذهای اولیه تعدادی طرح تأیید شده و دوباره ۵ طرح تأییدی نهایی از بین طرح‌های تأیید شده انتخاب گردید.

دوخت‌های نهایی

مدل شماره ۱

تشریح مدل:

در این مدل از خطوط عمودی وافقی که در گلیم و جاجیم (نقش بازوبند) به صورت حاشیه‌های پهن و باریک وجود دارد استفاده شده است.

جنس و رنگ پارچه:

جنس پارچه مورد استفاده در این مدل کتان انتخاب شده که با جنسیت لباس اسپرت در تطابق باشد و رنگ آن نیز با توجه به رنگ‌های موجود در گلیم و جاجیم و همچنین با سن نوجوان انتخاب شده است. از خواص رنگ سبز این است که موجب توازن و تعادل در شخصیت نوجوان میشود. رنگ زرد نیز ذهن نوجوان را باز می‌کند و موجب برانگیختگی خلاقیت می‌گردد.

شکل ۱- استوری برد نهایی

اطلاعاتی در مورد این موضوع وهمینطور در رابطه با لباس اسپرت و تاریخچه آن بدست آورده که زمینه آگاهانه علمی خواهد بود و برای شروع کار ابتدا با استفاده از نوارهای سنتی و تزئینی و طرح‌های گلیم و جاجیم وهمینطور استفاده از پارچه‌های مورد نظر که بتوان در این موضوع استفاده کرد تهیه کرده . در ادامه استوری بردی را مشاهده می‌کنیم.

شکل ۴- موتیف الهام گرفته شده برای طراحی مدل شماره (۱)

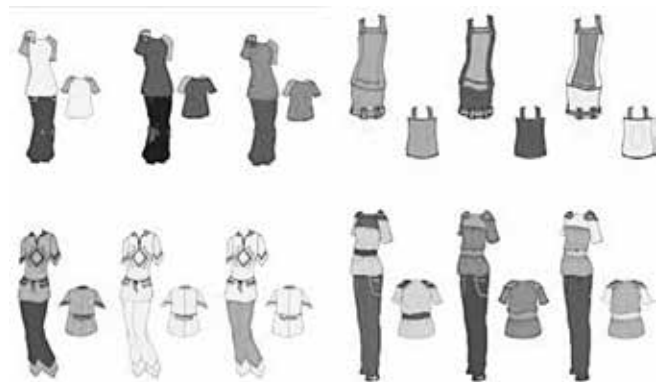
شکل ۵- اتود رنگی و دوخت نهایی مدل شماره (۱)

مدل شماره ۲

این مدل با استفاده از برش‌های عمودی و شکسته که در نقوش سنتی (نقش سماور) دیده می‌شود طراحی شده است.

شکل ۲- نمونه اتوذهای خطی اولیه

شکل ۳- نمونه اتوذهای رنگی اولیه

جنس و رنگ پارچه:

جنس مورد استفاده در این مدل کتان ونخی طرح لی می باشد. رنگ انتخابی قرمز است که حس عشق و دوست داشتن را القا می کند و به نوجوان قدرت حرف زدن می دهد، و رنگ ابی به آرامش نوجوان کمک میکند.

مدل شماره ۳

تشریح مدل:

این مدل با توجه به خطوط شکست وزاویه دار صنایع دستی توبره (توبره) و طرحهای موجود در گلیم و جاجیم می باشد زده شده است.

جنس و رنگ پارچه:

پارچه انتخابی در این مدل متناسب با لباس اسپورت به جنس اکار و کتان بوده و رنگ نیز با توجه به سن نوجوان و از رنگهای گلیم و جاجیم می باشد. نارنجی، نوجوانان پر انرژی اغلب به سراغ رنگ نارنجی میروند از خواص این رنگ میتوان به بالا بردن اعتماد به نفس، ایجاد شهامت و نشاط و رفع کسالت در فرد اشاره کرد.

رنگ سورمه ای: رنگ سورمه ای بدلیل تیره بودن و کسل کنندگی آن در کنار رنگ نارنجی که نشاط اور وضد افسردگی میباشد خنثی می شود.

برای طرح سوزن دوزی (دوخت سنتی) روی لباسها یک دیتیلی را از بین نقوش گلیم، به عنوان الگو انتخاب و از روی آن یک طرح تایید شده برای سوزن دوزی انتخاب شد. (نگارنده)

مدل شماره ۴

تشریح مدل:

این طرح با الهام از خطوط شکسته و زاویه دار در گلیم و جاجیم توبره (توبره) و مفرش طرح چرخ، طراحی شده است.

جنس و رنگ پارچه:

جنس و رنگ این مدل با توجه به سن نوجوان و مطابق با لباس اسپورت از کتان به رنگ لیموئی و پارچه نخ گلدان و ساده به رنگ زرشکی انتخاب شده است. رنگ لیموئی از رنگهای خانواده زرد می باشد که نشان دهنده شخصیت مثبت و زود فهمی نوجوان است.

زرشکی:

این رنگ از خانواده رنگهای قرمز است، به گونه ای که با رنگ مشکی، ویژگیهای آن کمی خنثی شده است. به طور مثال هیجان و برانگیختگی شدید رنگ قرمز در اینجا متعادل می شود.

مدل شماره ۵

تشریح مدل:

این مدل بر اساس خطوط شکسته و زاویه دار گلیم و جاجیم (توبره) زده شده است.

جنس و رنگ پارچه:

جنس مورد استفاده با توجه به لباس اسپورت تریکو انتخاب شده و رنگ خردلی از رنگهای خانواده زرد می باشد که نشان دهنده شخصیت مثبت و زود فهمی نوجوان است و رنگ سورمه ای بدلیل تیره بودن و کسل کنندگی آن در کنار این رنگ خنثی میشود.

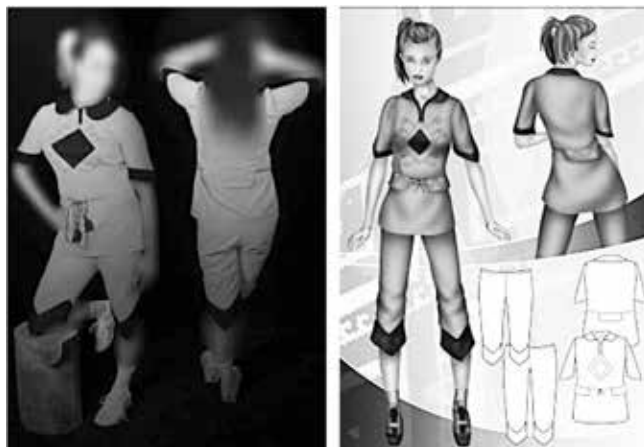
شکل ۶- موتیف الهام گرفته شده برای طراحی مدل شماره (۲)

شکل ۷- اتود رنگی و دوخت نهایی مدل شماره (۲)

شکل ۸- موتیف الهام گرفته شده برای طراحی مدل شماره (۳)

شکل ۹- اتود رنگی و دوخت نهایی مدل شماره (۳)

نتیجه گیری

از ویژگی‌های مهم گلیم بافی استان کهگیلویه بویر احمد تنوع طرح که گاه ساده چون مردمان دیاررش و گاهی پیچیده چون پیچ و تاب پشم و جذابیت رنگها است که احساس زیبایی خیره کننده ای در بیننده ایجاد می‌کند. بدین ترتیب ما می‌توانیم دریابیم که تغییر و تحول لباس بشر اولیه تا بشر امروزی بستگی به شرایط زیستگاه و برگرفته از فرهنگ و تمدن او در طول دوران زندگانی اش می‌باشد. در اینجاست که با پیشینه قوی فرهنگ و تمدن در ایران زمین می‌توان با اجتناب از هر گونه تبعیت و تقلید از سایر کشورها، به طرح‌های زیبا که معرف تاریخی غنی کشورمان باشد دست یافت.

در این رساله تلاش گردید با آنالیز و دقت نظر حوزه هنری به کشف و شهود به ارزش‌های نهفته در گلیم پرداخته شود.

یکی از اساسی ترین رسالت یک طراح لباس و نقش آن در اجتماع ارتقا سطح سلیقه اجتماع می‌باشد. در این حوزه بسیار تلاش‌های زیادی گردید تا الگوهایی به مردم ما تلقین بشود و تلاش داریم استانداردهای زندگی خود را بر اساس دستاوردهای اصیل نیاکان خود که بر پایه اعتقادات و باورهای بومی و ایرانی فراهم آوریم.

در این رساله لباس‌های اسپرتی تولید گردید که در آنها به صورت هوشمندانه ای تلاش شد الگوی سنتی جلوه گر گردد.

تقدیر و تشکر

با سپاس فراوان از زحمات و راهنمایی‌های اساتید بزرگوارم جناب آقای محمدرضا خجسته و سرکار خانم نوشین صفی‌یاری که در راه انجام این تحقیق همراه و یاور همیشگی من بودند.

پی نوشت

۱- دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یزد، دانشکده هنر، گروه طراحی پارچه و لباس، یزد، ایران

منابع و مأخذ

۱. بهاروند، امان اله، (۱۳۷۰)، قوم لر، انتشارات آگاه، چاپ اول.
۲. غفاری، یعقوب، (۱۳۷۸)، تاریخ اجتماعی کهگیلویه و بویر احمد، انتشارات گلها (اصفهان)، چاپ اول.
۳. مقیمی، افضل، (۱۳۷۳)، بررسی گویش بویراحمد، انتشارات نوید شیراز.
۴. مزارعیان، خداداد، عزیزی، هجیر، (۱۳۷۵)، پژوهش‌های مردم شناسی، موجود در گروه‌های آموزشی استان کهگیلویه و بویر احمد، جلد دوم.
۵. مجیدی، نور محمد، (۱۳۵۸)، تاریخ جغرافیای کهگیلویه و بویراحمد، انتشارات علمی چاپ اول.
۶. زمانی فراهانی، همیرا، (۱۳۷۹)، صنعت گردشگری و خدمات مسافرتی، انتشارات زهد، تهران
۷. خیاطی، مهدی، (۱۳۸۲)، تورسم روستایی و تاثیر آن بر جوامع روستایی، ماهنامه اقتصادی - اجتماعی جهاد، خرداد و تیر ۸۲، شماره ۲۵۷.
۸. زنده دل، حسن، (۱۳۷۹)، مجموعه راهنمای جامعه ایرانگردی استان کهگیلویه و بویر احمد، نشر ایرانگردان، تهران.
۹. ازکیا، مصطفی، (۱۳۶۵)، جامع شناسی توسعه و توسعه نیافتگی روستایی ایران، نشر اطلاعات، چاپ اول، تهران

شکل ۱۰- موتیف الهام گرفته شده برای طراحی مدل شماره (۴)

شکل ۱۱- اتود رنگی و دوخت نهایی مدل شماره (۴)

شکل ۱۲- موتیف الهام گرفته شده برای طراحی مدل شماره (۵)

شکل ۱۳- اتود رنگی و دوخت نهایی مدل شماره (۵)